

Досвід ведення гібридних конфліктів

анотований бібліографічний список

2020. – Вип. 2 (11 - 20 січня). – 12 с.

<http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3>

Книги, статті з наукових періодичних і продовжуваних видань

1. **Лавер О. Г. Матеріальні втрати та втрати народонаселення Української держави внаслідок агресії Російської Федерації** / О. Г. Лавер, Б. О. Матяшовська, Н. Я. Шумило // Наук. вісн. Ужгород. ун-ту. Серія : Історія. — Ужгород, 2019 — Вип. 1 (40). — С. 48-54 . — *Шифр зберігання в Бібліотеці : Бп15359-1(40). Розглянуто агресію з боку Російської Федерації (РФ) та її основні складові - війну на Донбасі та незаконну анексію Криму - як найсерйозніші виклики за всю історію існування незалежної Української держави. Указано, що проблема заслуговує на різностороннє і детальне вивчення. Проблематика людських втрат під час війни на Донбасі є більш-менш вивченою. Менш вивченою є проблематика матеріальних втрат, територіальних втрат та втрат народонаселення Української держави внаслідок агресії РФ. Вивчено й проаналізовано матеріальні втрати та втрати народонаселення держави Україна як наслідок агресії РФ, і в першу чергу у війні на Донбасі. Досліджено такі підтеми: матеріальні збитки, територіальні втрати та втрати народонаселення, біженці та внутрішньо-переміщені особи на Україні, розселення біженців та внутрішньо переміщених осіб з України, біженці з інших країн в Україні. Кожну із вказаних підтем вивчено за часовий проміжок 2014 - 2019 років.*

Текст:

<file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/10222-4537-PB.pdf>

2. **Олійник О. Характеристика негативного впливу на демократію в Україні** / Олег Олійник // Підприємництво, госп-во і право. – 2019. – № 8. — С. 165-169. *Розкрито сучасні важелі негативного впливу на демократію в Україні. Визначено поняття демократії як сукупності*

керівних ідей, форм та особливостей управління в державі, за яких влада належить народові, тобто з використанням правових механізмів обов'язкової участі народу в державно-управлінських та суспільних процесах, з метою розвитку соціального, політичного та культурного життя населення, принципів правової держави, забезпечення прав, свобод та інтересів осіб та суспільства в державі. Розкрито, що основними сучасними важелями негативного впливу на демократію в Україні є: проведення військових дій на території України; нестабільність політичного життя; соціально-економічна, політична, культурна криза; часті порушення прав, свобод та законних інтересів осіб в українському суспільстві; корупція та відсутність ефективних антикорупційних органів; неефективна судова система; неякісна інформаційна політика в державі, внаслідок чого триває гібридна війна; низький розвиток локальної демократії; посягання на свободу слова, в тому числі посягання на життя та здоров'я журналістів, правозахисників та активістів, що пов'язані з професійною діяльністю; недосконалість правового регулювання, несправедливі та негуманні правові норми або їх відсутність; відсутність взаємозв'язку та соціального діалогу між державою та громадськістю; порушення у виборчих процесах; переважання захисту інтересів більш фінансового-сталих верств населення, нерівність у суспільстві. Текст: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/8/32.pdf> в розд. 1

3. **Примак В. Д. Забезпечення належного виконання договірних зобов'язань в умовах збройного конфлікту / В. Д. Примак // Приват. право і підприємництво : зб. наук. пр. / НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака Нац. акад. прав. наук України. – Київ, 2019. – Вип. 19. – С. 138-141. – Шифр зберігання в Бібліотеці: **Бп16342-19** Обґрунтовно положення про те, що в умовах збройного конфлікту регулятивні договірні відносини, за загальним правилом, продовжують регулюватися відповідно до принципів належного і**

реального виконання зобов'язання, а договірні охоронні відносини – на засадах принципу повного відшкодування шкоди (збитків) і принципу вини, однак з передбаченими законом обмеженнями (зокрема, щодо відповідальності професійного зберігача до меж непереборної сили).

Текст: <http://ppp-journal.kiev.ua/archive/2019/19/7.pdf>

4. **Сілантьєва-Папп К. В. Історіографія гібридної війни РФ проти України: погляд російських дослідників** / К. В. Сілантьєва-Папп // Наук. вісн. Ужгород. ун-ту. Серія : Історія. — Ужгород, 2019 — Вип. 1 (40). — С. 211-217 . — **Шифр зберігання в Бібліотеці : Бп15359-1(40)**. Розглянуто праці, які присвячені подіям на Майдані, Революції Гідності, анексії Криму та Російській агресії в цілому. Порушено питання об'єктивності та достовірності фактів, які наводяться дослідниками праць, що охоплює ця стаття. Запропоновано розділити дані праці на три категорії за хронологічною ознакою. Тема дослідження є надзвичайно актуальною, адже війни нового формату генерують формування нового гібридного світопорядку. Відправною точкою для формування такого майбутнього світопорядку стала агресія РФ в Україні. Досліджуючи праці російських дослідників, можна зробити висновок, що в РФ агресію в Україну називають громадянською війною. Основним посилом є перекладання відповідальності за війну на українське керівництво. Свою позицію у конфлікті обумовлюють нібито захистом російськомовного населення на території України. На міжнародній арені РФ намагається посилено формувати і підтримувати образ себе як країни-миротворця. Адже створення поясу «зовнішніх ворогів» згуртовує людей і відволікає від нагальних внутрішніх проблем у країні. Аналіз російських праць дав зрозуміти, що проблематиці російсько-українського конфлікту приділяється мало уваги. Автори, які досліджують події, висвітлюють лише певні вигідні сторони конфлікту, а їх праці часто носять відверто пропагандистський характер. Здійснено спробу зробити узагальнений аналіз доробку російських авторів щодо гібридних війн та оцінити ступінь

його об'єктивності. Загалом проаналізовано праці, що видавались в період 2014 - 2017 років і мали доволі великий тираж та розповсюдження. Всі вони за рідким виключенням необ'єктивно висвітлюють хроніку подій і діють на користь проросійської пропаганди. Більшість авторів раніше висвітлювали інші конфлікти, пов'язані з РФ, такі як війна з Грузією чи конфлікт в Чечні, або ж є втікачами зі Сходу України і є носіями виключно проросійської політичної думки. Цікавим фактом є те, що праці є у відкритому доступі в онлайн мережі і навіть продаються на деяких українських онлайн-магазинах.

Текст:

<file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/10222-4537-PB.pdf>

5. **Харченко Г. О. Щоденник артилериста** / Геннадій Харченко ; [передм. Ю. Є. Бутусова, А. С. Рінгіс ; за ред. Ю. Бутусова]. — Харків : Фоліо, 2019. — 282, [2] с. — **Шифр зберігання в Бібліотеці : A802658.** Геннадій Харченко — історик, перекладач і економіст за освітою, мешканець Запоріжжя. Навесні 2014 року Геннадій добровільно прийшов до військкомату, а влітку став командиром гармати у третій гаубичній батареї 55-ої окремої артилерійської бригади. Найважливіші події періоду активної участі артбригади в АТО відтворені в книзі. Зазначено, що у створенні книги авторові допомогали бійці 55-ої окремої артилерійської бригади і волонтери фонду «Сестри Перемоги». Книга розповідає про людей, котрі вирішили взяти в руки зброю, щоб відстояти свою честь і своє право жити вільно на своїй землі. А також про тих, хто брав найактивнішу участь і надавав допомогу в становленні і розвитку підрозділів Запорізької бригади. «Щоденник артилериста» розповідає про війну без пафосу, надриву і високих нот. Автор майже не вживає слово «герой», не тому що таких поряд з ним не було. Просто війна — важка робота.

6. **Черниш Р. Ф. Фейк як один із інструментів негативного впливу на національну безпеку України в умовах ведення гібридної війни** / Р. Ф. Черниш // Часопис Київ. ун-ту права. — 2019. — № 2. — С. 109-

114. Проаналізовано питання щодо розвитку інформаційних технологій, а саме фейк, що став дієвим інструментом ведення гібридної війни. Пересічному користувачу досить складно відрізнити фейкову інформацію від об'єктивної. В окремих випадках зазначене призводить до формування у громадян антиукраїнських поглядів. Зважаючи на викладене, досить важливою є діяльність, спрямована на розробку дієвих не лише технічних, а й правових способів протидії вказаному негативному явищу. Першочергові кроки у зазначеному напрямі повинні полягати у законодавчому закріпленні поняття «фейк», його ознак та класифікації. Текст: http://kul.kiev.ua/doc/chasopys2019/CHAS19_2.pdf

Статті з періодичних видань

7. Брюховецька Л. Спротив окупантам як вияв людської гідності. В українському прокаті показали фільм "Чорний Ворон" / Лариса Брюховецька // Голос України. – 2020. – 4 січ. (№ 2). — С. 12. Подано відгук на український фільм про Холодний Яр. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/325926>

8. Гориха Зерня Т. Тамара Гориха Зерня: "Я не розумію, як люди можуть жити в Україні і не борються за неї, ненавидять її, хочуть їй зла" / Тамара Гориха Зерня ; бесіду вела Ольга Бесперстова // Факти і комент. — 2020. — 9 – 15 янв. (№ 1). — С. 10. Повідомлено, що за версією BBC (British Broadcasting Corporation) книгою року в номінації "художня література" став роман відомої волонтерки киянки Тамари Дуди (літературний псевдонім Тамара Гориха Зерня) "Доця", який письменниця Оксана Забужко вважає найкращим твором про війну на Донбасі. Після церемонії нагородження авторка роману пояснила журналістам: "Я почала писати цю книгу, коли побачила, що наші вороги штампують книги про війну на Донбасі. Я зрозуміла, що ми повинні щось робити, ми не можемо чекати вічність, поки народиться новий український Ремарк. Треба писати самим – тут і зараз"; "я побачила, наскільки ми програємо на інформаційному полі, в тому числі і в

літературі”. Про історію народження книги, поїздки в зону АТО, про те, що Україна зобов’язана вистояти, розповіла в інтерв’ю Тамара Горіха Зерня. Вона, зокрема, наголосила, що ”хотіла передати в цій книзі, що відчуває людина, яка розуміє, що його України може не бути. І як люди почали організовуватися, підтримувати один одного й починати робити хоч що-небудь. Цю війну виграла не держава, а люди, які вистояли”.

Текст: <https://fakty.ua/329101-ukraincev-dolzhen-boyatsya-iz-za-parshivosti-nashego-haraktera---avtor-romana-docya-tamara-goriha-zernya>

9. **Грабовський С. Чи може** / Сергій Грабовський // День. — 2020. — 9 січ. (№ 1). — С. 5. У контексті заяви радника секретаря Ради Національної безпеки й оборони України з реінтеграції Донбасу Сергія Сивохи в ефірі телеканала ”112 Україна” стосовно того, що церква може допомогти у врегулюванні воєнного конфлікту на Сході України, розглянуто ситуацію про те, на яку саме: Українську православну церкву російського патріархату чи Православну церкву України мають намір покласти такі завдання. Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/blog/polityka/chy-mozhe>

10. **Дикий Є. Кремль продовжує злочини Радянського Союзу** / Євген Дикий // Газета по-українськи. — 2020. — 16 січ. (№ 3). — С. 12. У статті ветерана АТО Євгена Дикого йдеться про те, що 13 січня святкує День захисників свободи Литовська Республіка, яка здобула незалежність практично одночасно з Україною, однак Литва давно повноправний член Євросоюзу та НАТО, валовий внутрішній продукт на душу населення більший за український ушестеро, а за рейтингом легкості ведення бізнесу — Литва у першій двадцятці країн. Зазначено, що проти Литви задіяли такі самі механізми ”гібридної війни”, що й проти України, мовчать поки що лише гармати. Текст: https://gazeta.ua/articles/comments-newspaper/_kreml-prodovzhuje-zlochini-radyanskogo-soyuzu/947170

11. **Жданов О. Генеральний штаб змінив класифікацію поранень** / Олег Жданов ; спілкувалася Софія Староконь // Газета по-

українськи. — 2020. — 10 січ. (№ 2). — С. 18. *Наведено інтерв'ю з військовим експертом Олегом Ждановим про класифікацію поранень. Зауважено, що тепер бойовими пораненнями вважають лише кульові та осколкові, а контузії належать до бойових травм, але їх не вказують у зведеннях штабу операції Об'єднаних сил. Наголошено, що важливим є питання термінології: українські військові розуміють, що проти них воюють підрозділи регулярної російської армії, на Донбасі їх маскують як армійський корпус "народної міліції", а українське керівництво каже, що то — бойовики: хто вони такі — немає офіційного формулювання.* Текст: https://gazeta.ua/articles/ukraine-newspaper/_prezident-stoyit-spinoyu-do-vijskovih/946328

12. **Зяцьєв С. Герої новітньої української історії / Сергій Зяцьєв** // День. — 2020. — 16 січ. (№ 6). — С. 4, 5. *Йдеться про українських військовослужбовців – захисників Донецького аеропорту, яких вороги назвали кіборгами за немислиму людську витривалість, героїзм і незламність духу, які захищали летовище 242 дні. Зазначено, що 20 січня – День пам'яті захисників Донецького аеропорту.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/geroyi-novitnoyi-ukrayinskoyi-istoriyi>

13. **Кованда А. Пристайко хоче виборів на Донбасі восени / Ангеліна Кованда** // Газета по-українськи. — 2020. — 10 січ. (№ 2). — С. 10. *Йдеться про заяву міністра закордонних справ України Вадима Пристайка в інтерв'ю німецькому виданню "Більд", опублікованому 7 січня, що якщо 2020 року на окупованих територіях не відбудуться вибори або розведення військ затягнеться, тоді потрібно розглядати альтернативи Мінським домовленостям. На його думку, місцеві вибори на Донбасі мали би відбуватися паралельно з голосуванням в Україні восени.* Текст: https://gazeta.ua/articles/comments-newspaper/_pristajko-hoche-vivoriv-na-donbasi-voseni/946176

14. **Кравчук Л. Леонид Кравчук: "Я знаю, что такое быть президентом. Могу только посочувствовать Зеленскому"** / Леонид

Кравчук ; беседу вела Ольга Бесперстова // Факты и коммент. — 2020. — 9 – 15 янв. (№ 1). — С. 5, 6. *Подано матеріали інтерв'ю з Президентом України 1991 – 1994 рр. Леонідом Кравчуком, який 10 січня відзначає день народження. Перший Президент незалежної України розповів про досягнення і помилки політиків нової хвилі, зокрема, Президента України Володимира Зеленського, про виклики і ризики 2020 року. Так, він висловив свою думку щодо доречності радикальних змін у країні, яка веде війну, конкретизував досягнення нової влади, її помилки та прорахунки, зупинився на питанні щодо відкриття ринку землі. Також Л. Кравчук проаналізував ситуацію навколо газових переговорів України й Росії, акцентував увагу на нещодавньому висловлюванні президента Росії В. Путіна про "споконвічно російські території" України, а також про те, яка може бути довіра до керівництва країни-агресора.* Текст: <https://fakty.ua/330346-ya-znayu-cho-takoe-byt-prezidentom-mogu-tolko-posochuvstvovat-zelenskomu---leonid-kravchuk>

15. **Крушилин Е. Главарь "ДНР" решил повысить стоимость проезда в общественном транспорте в два раза** / Егор Крушилин // Факты и коммент. — 2020. — 9 – 15 янв. (№ 1). — С. 9. *Висвітлено ситуацію навколо нововведень, які запроваджує окупаційний режим для жителів ОРДЛО. Зазначено, що крім подорожчання вартості проїзду, рупори окупаційної влади пропонують скасувати безкоштовний проїзд для пенсіонерів, залишивши пільги тільки дітям та членам багатодітних сімей.* Текст: <https://fakty.ua/329706-zdravstvuj-or-do-novyj-god-glavar-dnr-vdvoe-povyshaet-stoimost-proezda-v-obcshestvennom-transporte-foto>

16. **Кучерява О. Має бути проведено прозоре, незалежне та всебічне розслідування обставин авіакатастрофи в Ірані** / Олександра Кучерява // Голос України. — 2020. — 16 січ. (№ 8). — [Електронні дані]. *Надано інформацію про вечірнє засідання Верховної Ради України (ВР України) 14 січня 2020 року. Ухвалено постанову про Заяву ВР України у зв'язку з трагічною загибеллю пасажирів літака рейсу PS752 авіакомпанії*

”Міжнародні авіалінії України” внаслідок його збиття Ісламською Республікою Іран. ВР України закликає ”Ісламську Республіку Іран визнати свою повну відповідальність” та наполягає на необхідності проведення прозорого, незалежного та всебічного розслідування обставин цієї трагедії, встановлення всіх винних, їхнього належного покарання, повернення тіл загиблих та здійснення іранською стороною всіх компенсаційних виплат. Про альтернативний проект постанови від імені фракції ”Європейська солідарність” повідомив Петро Порошенко, однак Голова ВР України Дмитро Разумков зауважив, що Регламент не передбачає внесення альтернативних проектів постанов, а голова парламентського Комітету з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва Богдан Яременко наголосив, що ”ця заява не лише висловлює співчуття, а і виконує місію Верховної Ради комунікувати з рештою світу, який теж постраждав у цій катастрофі”.

Народні депутати ухвалили низку законопроектів, серед яких, зокрема, законопроект № 2521 ”Про систему іномовлення України” (щодо програмної політики та території розповсюдження). Коментуючи законопроект, заступник голови Комітету ВР України з питань гуманітарної та інформаційної політики Микита Потураєв зазначив, що цей законопроект спрямований на забезпечення доступу до отримання актуальної інформації про суспільно значущі події в Україні та світі українським громадянам, які змушені проживати в анексованій Російською Федерацією Автономній Республіці Крим, на тимчасово непідконтрольних українському уряду територіях Донецької та Луганської областей, а також у прикордонних з Російською Федерацією районах, що зазнають потужного інформаційного впливу з боку держави-агресора. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/326337>

17. Макаров Ю. Юрий Макаров: ”Когда выяснилось, что Украину можно потерять, многие сказали: ”Мы ее терять не хотим” – и начали ценить” / Юрий Макаров ; беседу вела Ольга Бесперстова //

ФАКТЫ И КОММЕНТ. — 2020. — 15 – 22 янв. (№ 2). — С. 5, 6. Подано матеріали інтерв'ю з відомим українським журналістом, телеведучим і письменником, головним редактором "Суспільного телебачення" Юрієм Макаровим про українську культуру, у тому числі – масову, та про те, як протистояти російській інформаційній агресії. Ю. Макаров висловив свою думку щодо концепції нового закону про медіа, розробленого Міністерством культури, молоді та спорту України і Комітетом Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики, який очолює колишній гендиректор каналу "1+1" Олександр Ткаченко. Нагадано про деякі новели законопроекту: положення про стандарти новин, кримінальна відповідальність за умисне поширення дезінформації, в тому числі і замовної, за пропаганду і виправдання тероризму і мову ворожнечі, які багато хто в журналістському середовищі вважають рухом до авторитаризму, спробою залякати ЗМІ і включити механізми самоцензури. Юрій Макаров також акцентував увагу на тому, як Україні перемогти в інформаційній війні. Він вважає, що для початку потрібно перестати програвати, тому, у цьому сенсі, він "підтримує обмежувальні заходи, запропоновані в законі про медіа". Зазначено, що 19 грудня 2019 року указом Президента Володимира Зеленського був затверджений новий склад Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка – найвищої державної нагороди в галузі культури і мистецтва. Юрій Макаров став Головою комітету.

Текст: <https://fakty.ua/330876-putinskaya-rossiya-polnostyu-sootvetstvet-klassicheskomu-opredeleniyu-fashizmu---yurij-makarov>

18. Мікуліч М. Снайперська війна на Донбасі / Микола Мікуліч, Тарас Чмут ; бесіду вів Віктор Дудар // Експрес. — 2020. — 2 - 9 січ. (№ 1). — С. 12. Йдеться про те, що після відведення важкого озброєння на передовій активно ведеться снайперська війна. Подано матеріали бесіди з керівником "Українського мілітарного центру" Тарасом Чмутом та

інструктором з вогневої підготовки Миколою Мікулічем про те, з якою зброєю воюють наші стрільці й що їм протиставляють російські війська.

19. Подільська С. Сергій Наєв: "Військові – надійна опора цивільних лікарів Донбасу" / Соломія Подільська // *Голос України*. — 2020. — 10 січ. (№ 4). — [Електронні дані]. *Наведено коментар заступника начальника Генерального штабу Збройних сил України (ЗСУ) генерал-лейтенанта Сергія Наєва з приводу чергової партії допомоги медичного призначення, направленої 3 січня 2020 року українськими військовими в район проведення Операції об'єднаних сил (ООС) у межах гуманітарної ініціативи "Допомога. Схід". Сергій Наєв також розповів про найближчі заходи в межах ініціативи, серед яких – передача гуманітарної допомоги до військово-цивільних адміністрацій низки населених пунктів та відновлення будинків мирних мешканців, пошкоджених внаслідок обстрілів російських найманців. Наведено інфографіку "Стратегічна гуманітарна ініціатива "Допомога Схід".*
Текст: <http://www.golos.com.ua/article/326059>

20. Полеглі Герої грудня 2019 року // *Полтав. думка*. — 2020. — 9 січ. (№ 2). — С. 4. *Наведено дані про бойові втрати української армії на Сході України за грудень 2019 року. Указано імена та прізвища, а також детальну інформацію про кожного загиблого Героя. Це – Дмитро Каплунов, Денис Волочаєв, Дмитро Темний, Андрій Войтович, Сергій Сирота, Віктор Прусський, Сергій Михальчук, Василь Лісіцин, Герман Соловійов. Інформація не є остаточною. Наголошено, що 2019 року загинули 111 захисників України.*

21. Рижков В. Книжки про українських героїв, події минулого та сьогодні / Валім Рижков // *День*. — 2020. — 10 - 11 січ. (№ 2/3). — С. 2. *Висвітлено інформацію, що музей АТО, який розташований у Дніпрі, передав до бібліотек і навчальних закладів — шкіл та університетів України приблизно п'ять тисяч книжок. Понад 100 комплектів історичної та патріотичної літератури безоплатно відправили до книжкових*

осередків Дніпропетровщини. Частину примірників надіслали й до інших областей країни. Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/den-ukrayiny/knyzhky-pro-ukrayinskyh-geroyiv-podiyi-mynulogo-ta-sogodennya>

22. **Сегеда Ю. Як змінився окупований Крим?** / Юрій Сегеда // Вінниччина. — 2019. — 11 груд. (№ 95). — С. 3. *Наведено розповідь громадського активіста, журналіста, одного із засновників ініціативи "Крим SOS" Аліма Алієва про ситуацію в анексованому Росією Криму. Алім Алієв окреслив політичні, культурні та соціальні зміни на півострові за роки окупації та висловив свою думку щодо проблеми деокупації Криму.*

23. **Сидоренко Т. "У тех, хто видел настоящую войну, очень обостренное чувство справедливости"** / Татьяна Сидоренко ; беседу вела Анна Волкова // Факты и коммент. — 2020. — 15 – 22 янв. (№ 2). — С. 8. *Подано матеріали інтерв'ю із 51-річною Тетяною Сидоренко з Полтавщини, бойовою санітаркою, яка третій рік поспіль підтримує українських бійців у зоні АТО. Вона розповіла про службу, можливості та навички жінки на війні, а також про свого чоловіка, який у 2014-му пішов санітаром на фронт, рятував воїнів під Іловайськом, збирав тіла загиблих і додому повернувся іншою людиною. Тому окрему увагу в розповіді Т. Сидоренко зосередила на проблемі, з якої зіткнулася її сім'я – реабілітації та адаптації ветеранів війни до мирного життя.*

24. **Староконь С. Відбирають авто з українськими номерами** / Софія Староконь // Газета по-українськи. — 2020. — 16 січ. (№ 3). — С. 5. *Йдеться про те, що в мешканців окупованої Донеччини на Різдво конфіскували дев'ять автомобілів. Зазначено, що конфісковані авто мали українські номерні знаки. Із початку року окупанти вимагають, щоб усі машини перереєстрували. Текст: https://gazeta.ua/articles/ukraine-newspaper/_vidbirayut-avto-z-ukrayinskimi-nomerami/947143*

**Підготовлено Відділом інформаційного забезпечення органів влади
Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого**

**Відповідальний за випуск Н. Я. Зайченко
22 січня 2019 р.**